

НАРЪЧНИК

ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛИ
(ЗА УЧЕНИЦИ ОТ ГИМНАЗИЯТА)

Умения за критично мислене

Съдържание

Резюме на Проект	4
Как да работите с този Наръчник и с интерактивна презентация	5
Анотация	6
Усвоени компетенции	7
Въвеждане в урок	8
Критично мислене	9
Ефектът Дънинг-Крюгер	10
Какво представляват когнитивните нарушения	11
Когнитивни изкривявания	12
Примери на когнитивни нарушения I	13
Черно-бяло мислене	14
Филтриране	14
Преувеличаване и омаловажаване	15
Обосноваване базирано на емоции	15
Примери за когнитивни изкривявания II	16
Щраус ефект	17
Стереотипи	17
Аз винаги искам да съм прав	18
Обвиняване	18
Как да използвам критичното мислене	19
Логични заблуждения	22
Примери на логични заблуждения I	22
Акцент върху традицията, широко разпространено становище	23
Разсейващи вниманието	24
Поведение на стадото	24
Социален (информационен) мехур	25
Примери за логично заблуждение II	25
Акцент върху авторитета	26
Атака срещу човека	26
Хлъзгав наклон	27
Прибързано обобщаване	27
Силни примери на логически заблуждения I	28
Прибързано заключение	29
Акцент върху новостта	29
Всичко или нищо	30
Силни примери на логически заблуждения II	30
Акцент върху неизвестен авторитет	31
Ласкателство	31
Акцент върху парите	32
Силни примери на логически заблуждения III	33

Акцент върху вероятността	33
Разсейване	34
Измамна външност	34
Още примери на логически заблуждения на практика	35
Край	37
Списък за четене	38
Дейности	39
Активност: Резюме тест (без правилен отговори)	40
Дейност: Обобщен тест (с правилни отговори)	42
Активност: Логически заблуждения и когнитивни нарушения (без правилни отговори)	44
Активност: Логически заблуждения и когнитивни нарушения (с правилни отговори)	45
Препратки	46

Резюме на проекта

Компетентността на гражданите е от решаващо значение за активното им политическо участие, което е един от основните компоненти на доброто управление и устойчивата демокрация. В източната част на дунавския регион политическото участие на гражданите е в застой. Особено обезпокоителни са апатията и липсата на политически интерес от страна на младата част от населението. Освен това през последните години ставаме свидетели на политическо развитие, което води до влошаване на демократичните стандарти в много части на региона. Ядрото на компетентността на гражданина е високото ниво на медийна грамотност. Необходимо е влияние на гражданите върху социалната реалност и устойчивостта им към негативни медийни явления, като изказвания, подстрекаващи към насилие, и фалшиви новини.

Основната цел на проекта е подобряване на демократичното транснационално управление чрез разработване на транснационална обсерватория за медийна грамотност, основана на сътрудничество между заинтересованите страни. В много страни от дунавския регион развитието на компетенциите на медийната грамотност и активното гражданство са далеч назад от по-развитите части на Европа.

Тази обсерватория ще служи като механизъм за повишаване на медийната грамотност и по този начин за укрепване на компетентността на гражданите за това, какво ще допринесе към развитието на устойчива демокрация. Основните целеви групи са младежите и хората, които работят с тях. За целта на укрепването ѝ, обсерваторията ще осигури инструменти, на разположение както за младите хора, така и за техните преподаватели.

Проектът ще създаде обсерватория за медийна грамотност, която ще осигури инструменти за контрол на медийното съдържание, инструментите за обучение и препоръките за политика за обновяване на медийната грамотност във връзка с други граждански умения.

Крайните продукти включват: инструменти за изграждане на капацитет и обучение, уеб базиран интерфейс и препоръки за политики. Основните дейности на проекта са: картографиране на практики и разпространение на информация, разработване на учебна система, проектиране на платформи за уеб обучение, както и пилотно тестване.

Как да работите с този наръчник и с интерактивна презентация

Уважаеми възпитатели,

току-що сте получили наръчник, който е предназначен за вас и за вашата работа с презентацията в клас. Ще намерите информация как да работите с отделни слайдове, каква е основната им цел и ще намерите някои съвети за преподаване за по-добро разбиране на темата.

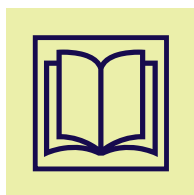
Наръчникът включва списък с литература, благодарение на който можете да придобиете или разширите знания, които се отнасят главно до конкретна тема на презентацията. Ако е желателно, учениците могат да работят независимо от презентацията, като им се осигури Наръчник (В печатни или цифров формуляр. Там те ще намерят цялата информация, която е необходима за да работят с презентации. Структурата на Наръчника е работил на същата основа).

Ако видите икона "i" на слайда в долния ляв ъгъл, кликнете върху нея. Под нея има допълнителна информация или примери, които ще ви помогнат да разберете по-добре проблема. Някои слайдове имат интерактивни елементи в допълнение към бутона "i". Тези елементи са подчертани. Може да е аудио проба, видео или допълнителна информация. Ще намерите и аудио икона в презентацията. Някои слайдове съдържат звук. Ако е необходимо, можете да кликнете върху иконата на звука, за да заглушите или активирате отново звука. Кликнете върху дясната стрелка за следващия слайд. Ако искате да се върнете в презентацията, кликнете върху лявата стрелка. За да се върнете към самото начало на презентацията, кликнете върху иконата на къщата.

В този наръчник ще намерите **Съвети за преподаване и обучение**, които са подходящ инструмент за взаимодействие между ученици и възпитатели и благодарение на тях ще подкрепите ефективността на преподаването. Някои от тях са по-скоро забавни игри за класа, което трябва да помогне да се разбере учебната програма по игрив начин.

Текстът е обогатен с **дефиниции**.

Обърнете внимание и на **Интересните факти**.

**СЪВЕТИ ЗА
ПРЕПОДАВАНЕ
И ОБУЧЕНИЕ**

**ИНТЕРЕСНИ
ФАКТИ**

ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Анотация

Продължителност на урока : 180 минути

Предвидени резултати от обучението

Студент:

- ▶ може да обясни концепцията за критично мислене, неговите характеристики, каква е неговата цел, какво допринася за критично мислене и е способен да анализира собствения си опит
- ▶ може да обясни и анализира ефекта Дънинг-Крюгер, да разпознае логически заблуждения и да даде примери
- ▶ може да разпознае когнитивните изкривявания и да даде примери
- ▶ може да анализира текстове, да разкрива логически заблуждения и да разбира използването им в реалния живот
- ▶ може да анализира текстове, за да разкрие когнитивно изкривяване и да разбира употребата им в реалния живот

Усвоени компетенции

Компетентности за решаване на проблеми

- ▶ Ученикът разпознава проблема, изяснява естеството си.
- ▶ Ученикът критично интерпретира придобитите знания и находки.

Компетентност за критично четене и възприемане на медийни съобщения

- ▶ Ученикът придобива способността да подхожда критично към медийната информация в собственото си и в мисленето на други хора той/тя разкрива предразсъдъци и се противопоставя на тяхното влияние върху неговите мнения и действия.
- ▶ Ученикът разпознава често повтарящо се стереотипно мислене.
- ▶ Ученикът развива способност да формира реалистичен поглед върху действителността и да се ориентира в социалните процеси, които формират рамката на ежедневието.

Компетентност към възприемането на автора на медийни съобщения

- ▶ Способността да се разпознава манипулативната комуникация в средствата за масова информация и да се вземе критично отношение към нея.

Компетентност за учене

- ▶ Ученикът е отворен за използването на различни процедури за решаване на проблеми, способен е да ги разглежда от различни ъгли.

Комуникативни компетентности

- ▶ Ученикът анализира мнението на друго лице, преди да застане на позиция или да критикува. Едва след намирането на силни аргументи ученикът се опитва да промени мнението или действията си на себе си и на другите.

Въвеждане в урок

За да могат учениците активно да участват в социалния живот, те следва да развиват критична оценка на аргументите на политиката, за информацията от новините и други медии. Необходимо е да се мисли критично за това. Този урок се използва за практикуване на това умение.

Критично мислене е комбинация от думи, които се използват все по-често в областта на медиите и образованието в различни случаи. Какво можем да си представим под този термин и как да ни накара да мислим критично? Критичното мислене не е критика (това е концепция, с която учениците са запознати, така че те използват определението, когато чуват концепцията за критично мислене).

В следващите слайдове се фокусираме върху логически заблуждения и когнитивни изкривявания. Ние не изискваме от учениците познания по терминология, но е желателно да сме наясно с несъзнателните грешки в аргументацията и в изготвянето на заключения.

Важен акцент се поставя върху практическите упражнения. Учениците могат да кликнат върху интерактивни елементи, под които има обяснения на логически заблуждения или когнитивни изкривявания със специфични примери. Тази целева група ще практикува още по-взискателни примери, за да овладее това умение за критична оценка на изявления. След това ученикът трябва да може да разпознае проблема и да изясни естеството си и трябва да може критично да тълкува знанията и констатациите. Той/тя ги проверява, намира аргументи и доказателства за твърдението си.

Критично мислене

Трябва да обърнем повече внимание на това кой ни казва истината и кой просто се опитва да направи думите да изглеждат като истината.

На слайда ще научим за критичното мислене. **Какво означава това ?**

- ▶ Първо, нека учениците да изразяват собствените си мисли. Те вероятно ще черпят от същността на думата. Не забравяйте да посочите, че критично мислене не означава, че трябва да критикуваме никого.

След това потърсете отговора на слайда.

Трябва да сме **критични** към медийното съдържание и да се опитаме **да видим дали** определен блогър, певец или политик просто играе странна игра върху нас.

Ефектът Дънинг-Крюгер

СЪВЕТ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ И ОБУЧЕНИЕ

Преди да разкриете естеството на ефекта Дънинг-Крюгер на учениците, поставете ги пред проблем, базиран върху пример. Можете да използвате самооценка след последния тест в училище за знания.

Как се оцениха учениците ?

Чували ли сте се с някой, който обикновено има много добри резултати, че тестът не е вървял добре?

Прочетете върху слайда какъв е ефектът Дънинг-Крюгер. Помислете за първото изречение в цитати.

"Ако нямам много информация/познания по определена тема, / нямам представа какво още не знам"

Изследванията доказаха, че хората, които нямат достатъчно знания/умения в определена област, са склонни да надценяват резултатите си (уверени са). Напротив, образованите хора са склонни да се подценяват. Това явление се нарича ефекта Дънинг-Крюгер и е удостоено с Нобелова награда за описанието му. Автори са Дейвид Дънинг и Джъстин Крюгер.

Ако нямам достатъчно информация или знания по дадена тема (например, когато говоря с родителите си за политиката), не мога да знам какво още не знам.

Следователно информацията трябва да бъде оценена, както обща, така и политическа.

Ако политик по новините ви обяснява позиция или застъпничество, трябва да слушате добре стила, в който той или тя представя информацията. В следващите слайдове ще научите как можем да бъдем манипулирани.

Какво представляват когнитивните нарушения?

Опишете жените на слайда - какви са техните характеристики, интереси, професии...

Кой от тях бихте предпочели като инструктор на ски игрище или като лидер на лагер? Защо?

Когнитивни изкривявания

Мозъкът може да ни убеди в нещо, което не е вярно.
Погледнете дефиницията в бутона за информация, какви са когнитивните изкривявания и какво означават на практика.

Cognitive distortions

Когнитивни изкривявания = несъзнателно образувани погрешни вярвания, че ние формираме в главите си, защото те звучат логично.

Мозъкът може да ни убеди в нещо, което не е вярно. В случай на жените в картината, тя може да бъде, например, изготвяне на прибързани заключения или генерализиране, гълъб-дупки.

КОГНИТИВНИ ИЗКРИВЯВАНИЯ

Този слайд въвежда секцията за примери. Отидете на следващия слайд и ще научите конкретни примери за когнитивни изкривявания и техните обяснения.

ПРИМЕРИ ЗА КОГНИТИВНИ НАРУШЕНИЯ I

ПРИМЕРИ ЗА КОГНИТИВНИ НАРУШЕНИЯ I

Виждате четири символа на този слайд. Кликнете върху един от тях, за да го видите. Преглед един по един. След като прочетете примерите, помислете за символиката на снимките. Думите и картината имат ли връзка? Визуализациите трябва да ви помогнат да запомните примерите.

Как ги показвате ?

Кликнете върху символа и ще се разшири секция в същия цвят. На него е името на когнитивните пристрастия и специфичния пример. Подбрали сме такива, с които може да сте се сблъскали в живота си. След като го прочетете, кликнете върху кутията отново и тя ще изчезне. Кликнете върху следващия символ, за да ги видите всички на свой ред

СЪВЕТ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ И ОБУЧЕНИЕ

Имат учениците излезе с повече примери за специфични когнитивни изкривявания. Можете също така да кажете на учениците да пише примери на хартии. След това те ще нарисуват много и познайте какво е когнитивно изкривяване.

Целесъобразно е също така да се включат методи за драматично образование. Учениците могат да създават примери чрез сцена. Ролевата и ситуационната игра ще ги Позволявам Да се държат по различен начин.

Черно-бяло мислене

Пример: "Презентацията ми беше пълен провал. Постоянно заеквах, изчервих се и накрая дори нямах време за въпроси"

Черно-бяло мислене:
Всичко е или абсолютно страхотно, или напълно безполезно.

Филтриране

Пример: "Презентацията ми беше пълен провал. Карл ми каза, че говоря много бързо и без смисъл според него "

Филтриране
Подчертаване на неуспешните детайли, забравят се успешните моменти или не им се придава особено значение.

Преувеличаване × омаловажаване

Пример: “Благодаря ви много, помогнахте ми с една лупа, за което съм Ви завинаги задължен...”

Преувеличаване или омаловажаване

Най-често във връзка със свършена работа или при подпомагане на друго лице.

Обосновка въз основа на емоциите

Пример: “Той е ужасен готвач, никога не съм ял такава отвратителна храна”

Обосновка въз основа на емоциите

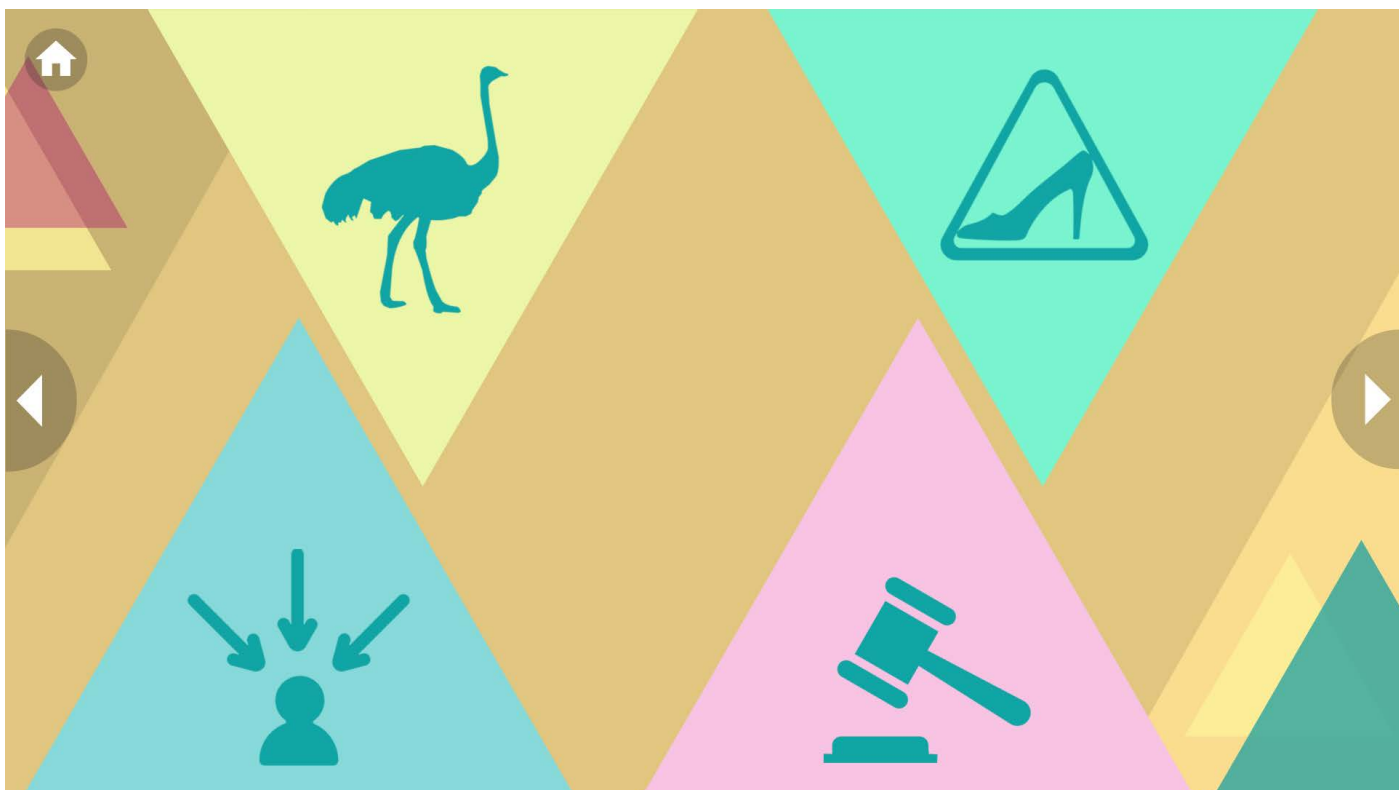
Вярваме, че чувствата ни отразяват реалността.

Примери за когнитивни изкривявания II

Има още много когнитивни изкривявания. Ето още четири примера. Процедира се както преди.

Виждате четири символа на този слайд. Кликнете върху един от тях, за да го видите. Преглед на един по един. След като прочетете примерите, помислете за символиката на снимките. Думите и картината имат ли връзка? Визуализациите трябва да ви помогнат да запомните примерите.

Вижте слайдовете по-долу за конкретни примери.

Щраус ефект

Пример: "Не виждам никакъв проблем, така че няма проблем"

Щраус ефект

Избягване на сложни или деликатни проблеми

Стереотипи

Пример: Всички жени имат проблеми от този тип"

Стереотипи

Определяне на групи от индивиди чрез обобщени и обикновено негативни характеристики.

Винаги трябва да съм прав

Slide 1 features a background with geometric shapes in shades of yellow, orange, and teal. At the top left is a home icon. In the top center is a teal silhouette of an ostrich. To its right is a teal silhouette of a high-heeled shoe. The main text is on a teal background. At the bottom left, there is an icon of a person with three arrows pointing towards them.

Пример: "Не ме интересува какво мислиш, но съм прав"

Винаги е да съм прав

Непрекъснато се опитваме да докажем, че нашите мнения и действия са прави.

Обвиняване

Slide 2 features a background with geometric shapes in shades of yellow, orange, and teal. At the top left is a home icon. In the top center is a teal silhouette of an ostrich. To its right is a teal silhouette of a high-heeled shoe inside a triangular warning sign. The main text is on a pink background. At the bottom right, there is a teal silhouette of a gavel.

Пример: "Ти си причината да имам главоболие. Защото пак ме караш да се тревожа"

Обвинения

Обвиняваме други хора за болката си, или се обвиняваме за всеки проблем

Може някои от тях да са изглеждали познати. Може би си чул или дори казал нещо подобно. Не забравяйте, **манипулативна реч не е правило**, но и тя може да бъде коригирана. Просто бъдете наясно какво искате да кажете и как можете да го кажете. И ако някой ви говори така, поне ще го разпознаете и забележите, че не е директен.

Как да използвам критичното мислене

Ако получаваш информация, оценяваш я по някакъв начин. Отляво (синьо) са стимулите, които са добри за критично мислене. Отдясно, тези, които не го правят.

Критично мислене

- когато работите с информация
- да не се вярва на всичко веднага
- да се замислиш
- да го обмисля

- За да защита гледната си точка
- За да мога да коментирам
- За да мога да се доверя на традицията
- За да мога да се опра на интуицията

Кликнете върху синята част, за да видите подробностите. По същия начин можете да кликнете върху дясната част и да прочетете отрицателните влияния. Вижте и бутона за информация за по-интересни неща.

Critical thinking

Трябва да обърнем повече внимание на това кой ни казва истината и кой просто се опитва да направи думите да изглеждат като истината.

Критично мислене = способността да работите с информация и да я оценявате правилно, способността да запазите дистанция от съобщаваното (да не се поддавате на емоции, първи впечатления, изкривяване или манипулация).

Трябва да сме критични към медийното съдържание и да се опитаме да видим дали определен блогър, певец или политик просто играе странна игра върху нас.

СЪВЕТ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ & ОБУЧЕНИЕ (Забавна игра за класа)

Обсъдете отделни точки с учениците. Насърчете ги да търсят причини, поради които някои действия (не) допринасят за критично мислене. Ако обосноват отделните точки за себе си или дават подходящи примери и опит, ще ги запомнят по-добре.

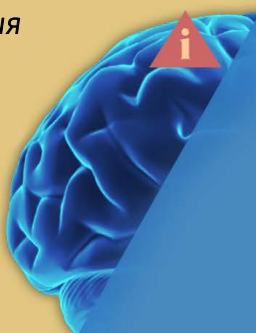
Critical thinking

- Работа с информация

- Обучен съм да не вярвам на всичко веднага

- За да не се разстроя

- да го обмисля

- да проверяваме дали информацията е вярна и на какви източници се основава

- да не разпространяваме информация въз основа на заглавия или непълна информация

- да подхождаме спокойно към информацията, да търсим причини и следствия

- да задаваме въпроси и да търси отговори, да гледа нещата от различни ъгли

За да мисли критично за нещо, човекът се нуждае от:

- ▶ Когато работи с информация, да я използва в правилния контекст
 - ▷ да проверява точността и източниците на информация
- ▶ да не вярва на всичко веднага
 - ▷ да не разпространява непроверена информация
- ▶ да избягва непълна информация
 - ▷ да подхожда спокойно към информацията
- ▶ да търси причини и следствия в събитията
- ▶ а задава въпроси и да търси отговори от различни ъгли

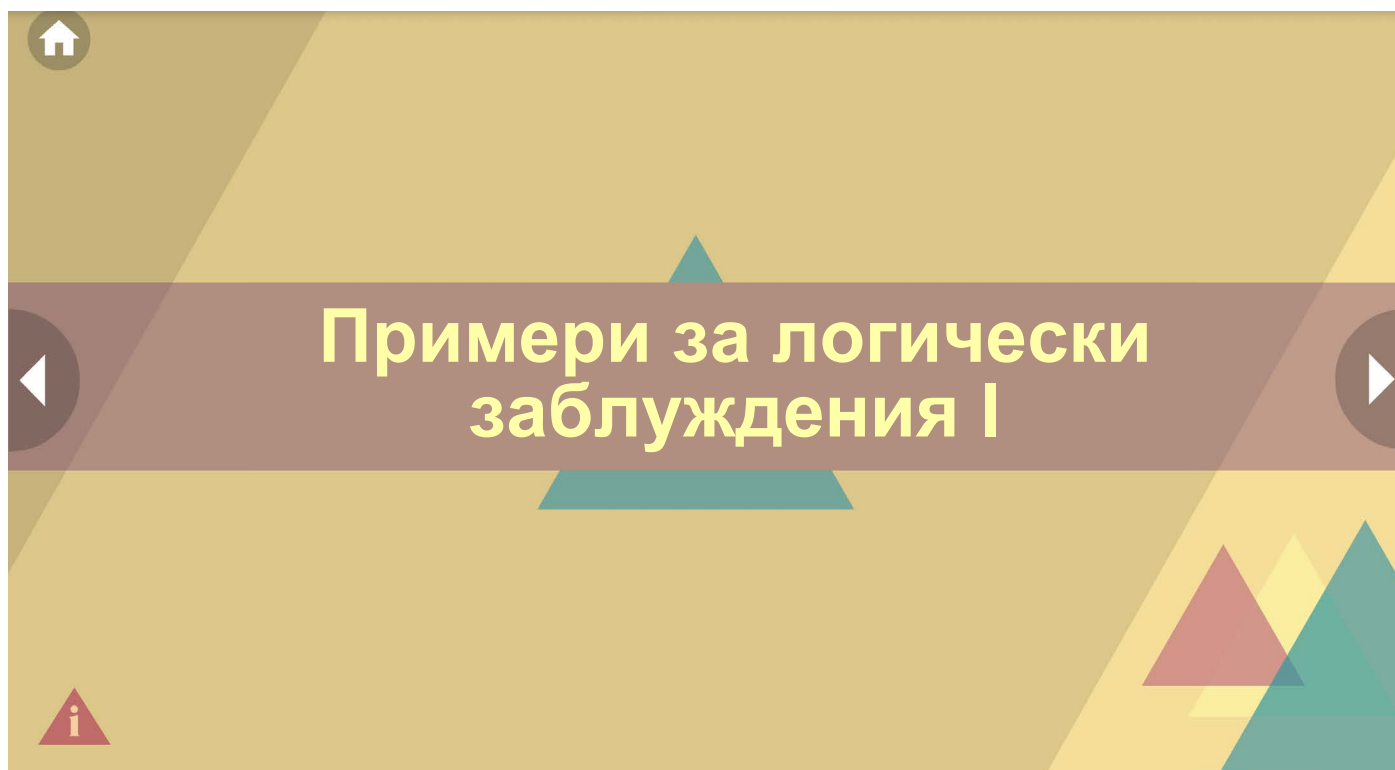

Напротив, всичко това е безполезно за критично мислене:

- ▶ за да защитите гледната си точка
 - ▷ да търся обяснение защо мнението ми е правилно
- ▶ да коментирам всичко
 - ▷ да съобщавам гледната си точка публично
- ▶ да се доверявам на традицията
 - ▷ да се опирам на познатото
- ▶ да се доверя на интуицията
 - ▷ да се преценява и оценява въз основа и на вътрешно чувство

Логически заблуждения

Този слайд въвежда секцията за праймери. Отидете на следващия слайд и научете обяснението на логическите заблуждения.

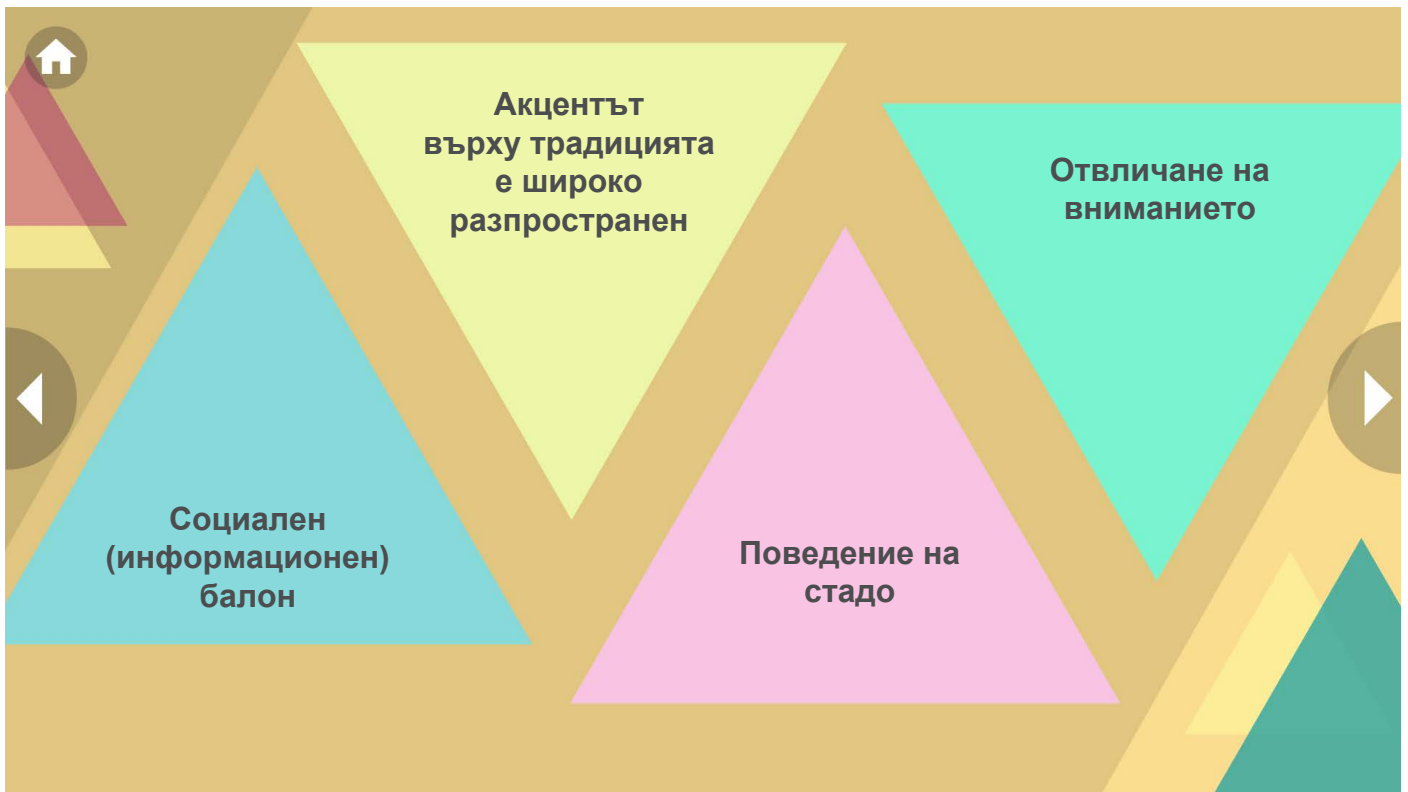
Примери за логически заблуждения I

Сега говорим за **логически заблуждения**. Можете да бъдете сигурни, че тези формулировки не се използват от хората за по-добра комуникация с вас. Целта е по-често опит да те манипулират...

Логическо заблуждение = Трик, използван за да те убедят в истината на едно изявление от привидно логични аргументи. Въпреки това валидността им не е общоприета.

Виждате четири триъгълника на този слайд. Кликнете върху един от тях, за да го видите. Прегледайте ги един по един, след като прочетете обяснението.

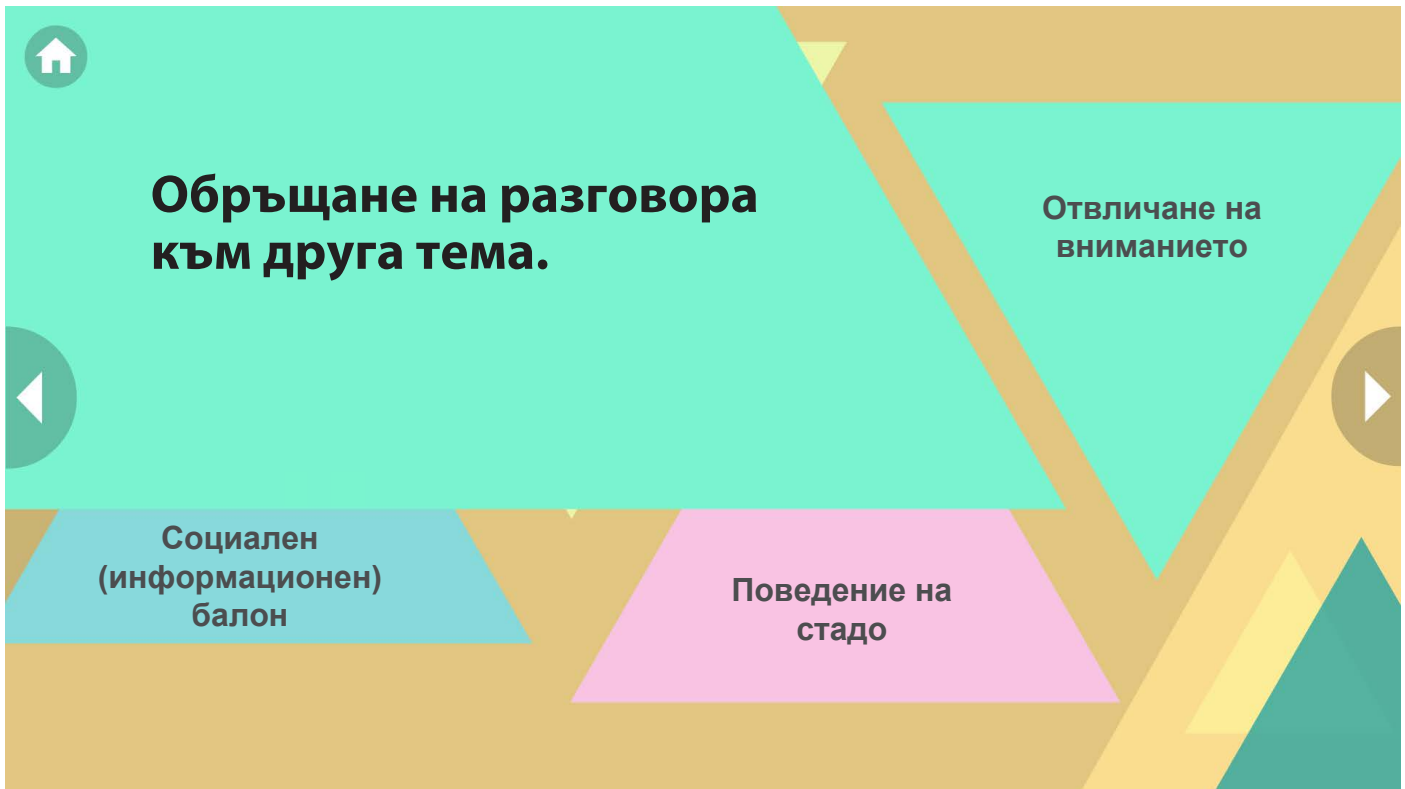

Как ги показвате ?

Кликнете върху символа и секцията ще се разшири в същия цвят. На него е името на логическото заблуждение и конкретното обяснение. Подбрали сме такива, с които може да сте се сблъскали в живота си. След като го прочетете, кликнете върху кутията отново и тя ще изчезне. Кликнете върху следващия символ, за да ги видите всички на свой ред

Отвлечане на вниманието

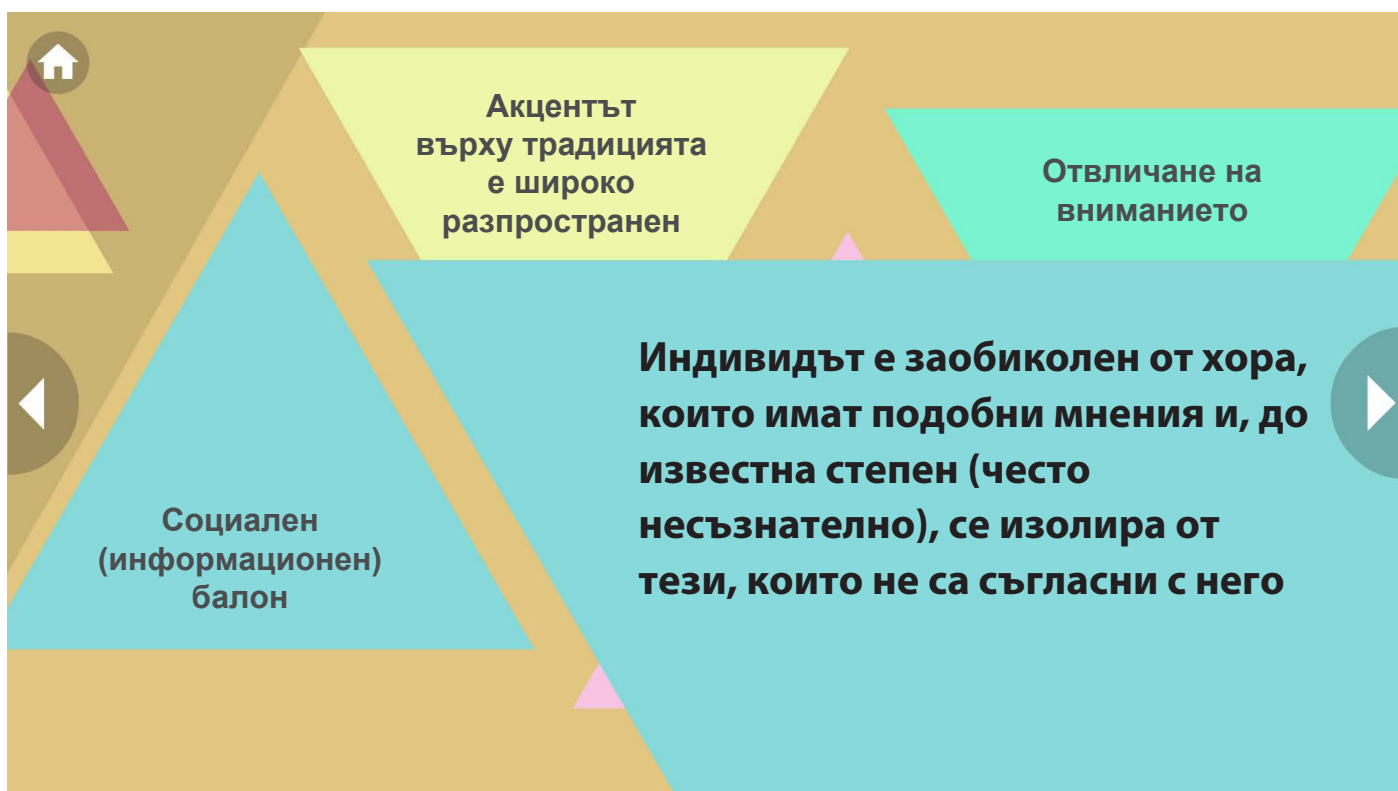

Поведение на стадо

Remember this expression. You will also hear about it in the lesson "Manipulation and Propaganda". You will see how it can be used in practice and in a political context.

Социален (информационен) балон

Примери за логично заблуждение II

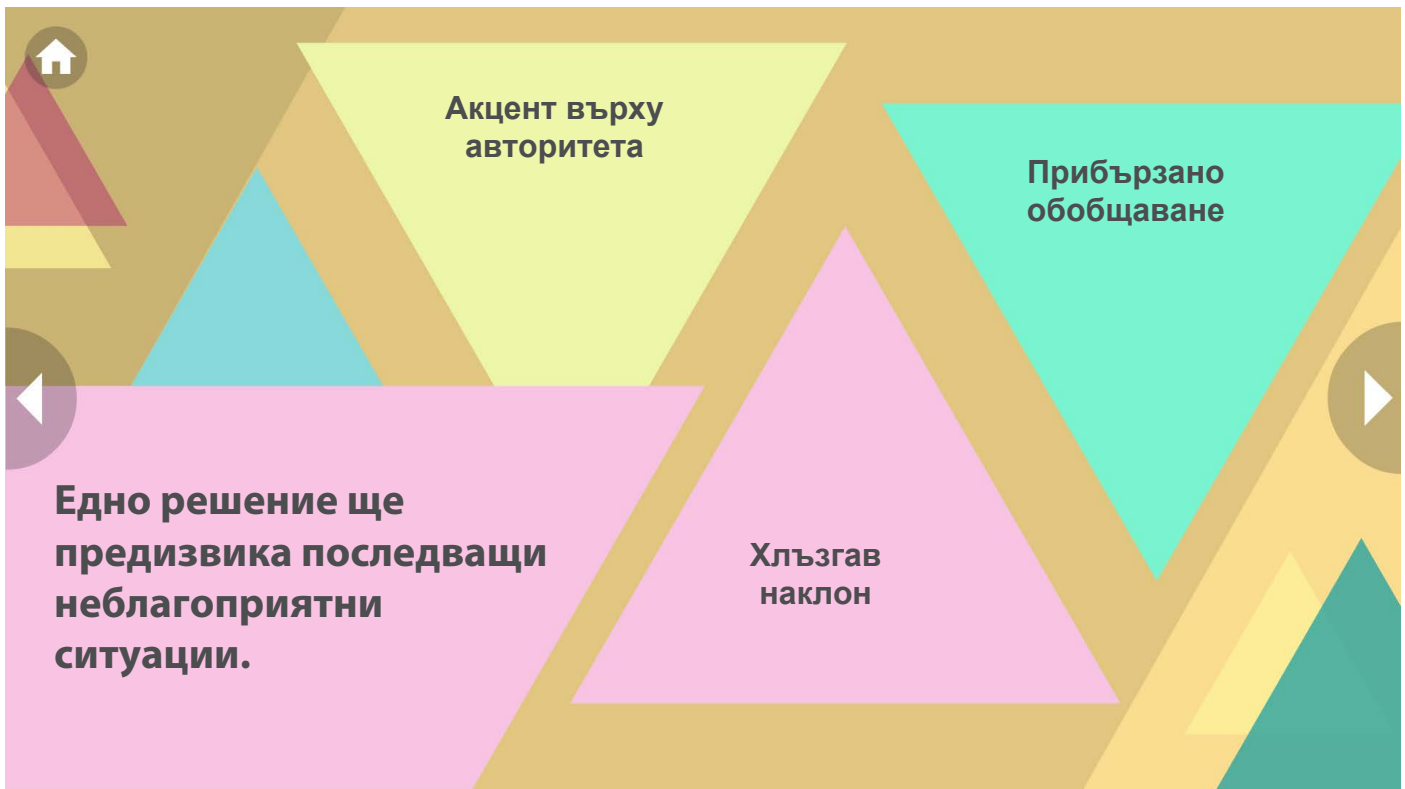
Акцент върху авторитета

Атака срещу човек

Хлъзгав наклон

Прибързано обобщаване

Примери за логически заблуждения I

В този раздел виждате три Примера на ЛОГИЧЕСКИ заблуждения. Ще дадем конкретни примери, при които се използва вербална манипулация. Прочетете това, което виждате на слайда. Помислете за това и след това кликнете върху конкретния триъгълник. Това ще донесе пример.

Помислете за собствения си пример, преди да кликнете върху него. Запишете го на хартия.

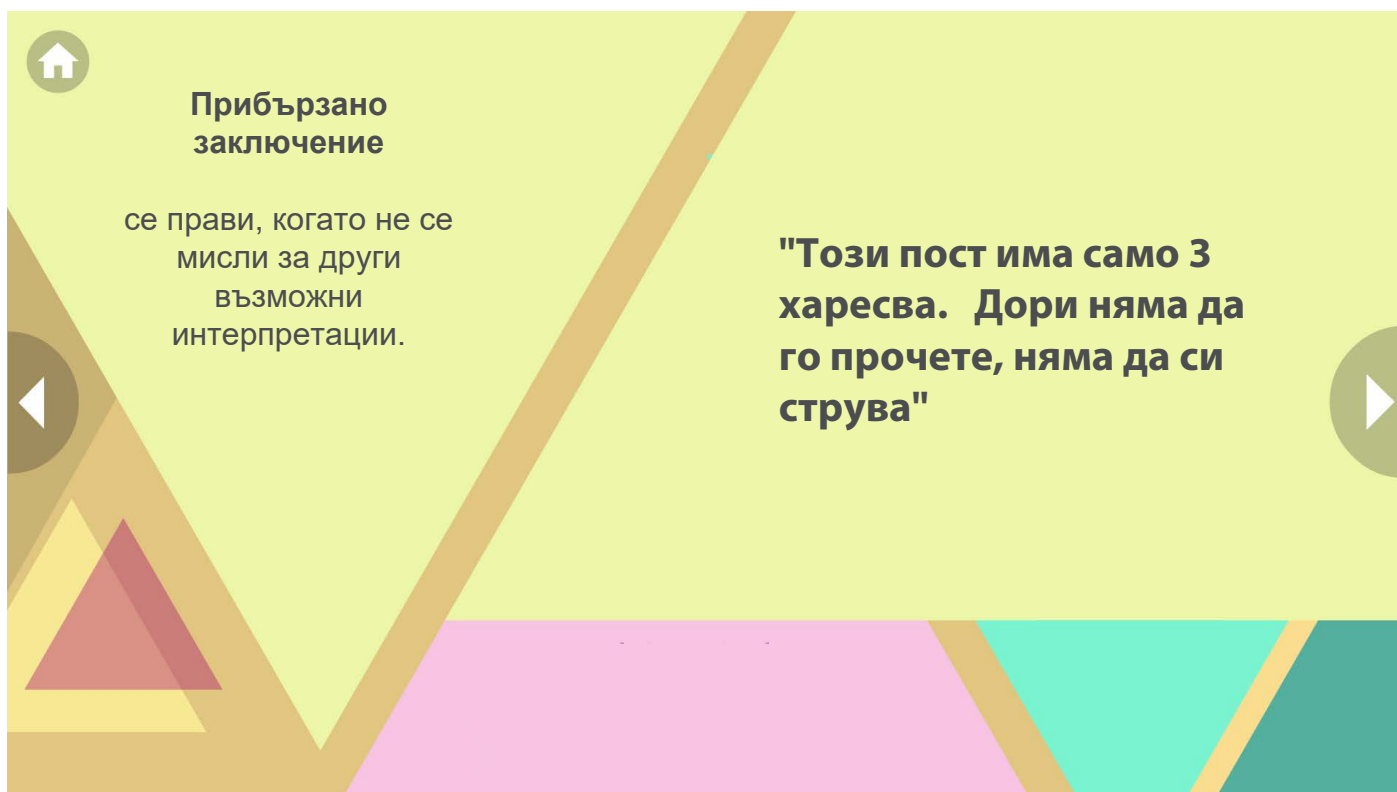
След като прочетете примера, помислете за друг пример за всеки един. Обсъдете със съучениците си.

Прибързано заключение
се прави, когато не се мисли за други възможни интерпретации.

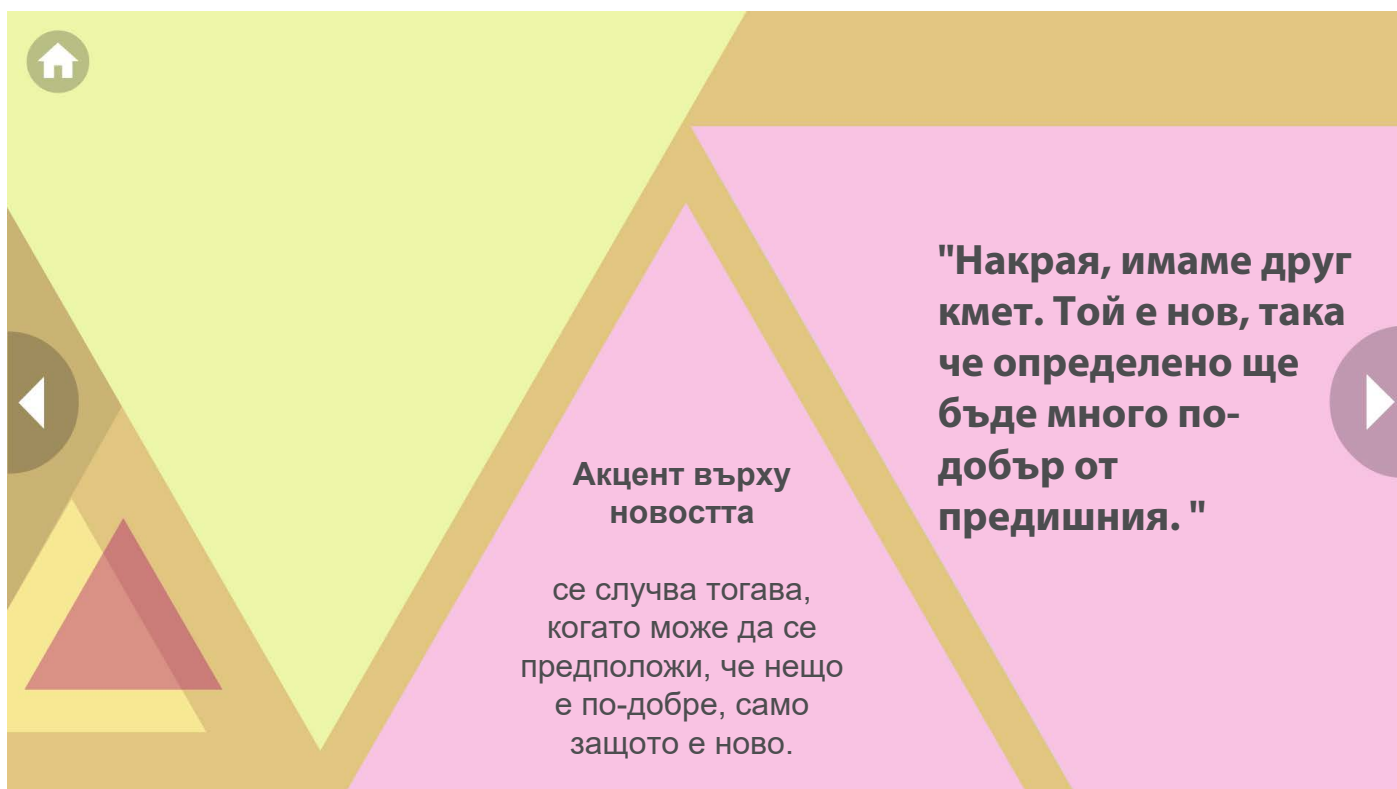
Акцент върху новостта
се случва тогава, когато може да се предположи, че нещо е по-добре, само защото е ново.

Всичко или нищо
е ситуация, когато се налага мнението, че ако не може да се постигне перфектен резултат няма смисъл да се стремим към нищо.

Прибързано заключение

Акцент върху новостта

All or nothing

Home icon

Left arrow icon

Right arrow icon

"И без това няма да победим този кандидат, така че няма смисъл да участваме в изборите."

Всичко или нищо

е ситуация, когато се налага мнението, че ако не може да се постигне перфектен резултат няма смисъл да се стремим към нищо.

Примери за логически заблуда II

Home icon

Left arrow icon

Right arrow icon

Акцент върху неизвестен авторитет

да се предположи, че изявлението е вярно, защото тя се твърди от неизвестни експерти.

Ласкателство

за налагане на мнения и мисли чрез ласкателство.

Акцент върху парите

за да се разчита на факта, че богатството или високата цена са свързани с истинността на претенциите.

Акцент върху неизвестен авторитет

Акцент върху неизвестен авторитет

да се предположи, че изявлението е вярно, защото тя се твърди от неизвестни експерти.

"Изследователите в Америка са показали, че е идеално да отслабнете в 8 часа сутринта"

Ласкателство

Акцент върху парите

за да се разчита на факта, че богатството или високата цена са свързани с истинността на претенциите.

"Дори известният милионер твърди, че извънземните съществуват!"

Ласкателство

"Винаги си бил сръчен;
изобщо няма да е
проблем за тебе.
Не мога да го направя
толкова добре.
Не бих могъл да избира
по-добър човек.

Ласкателство

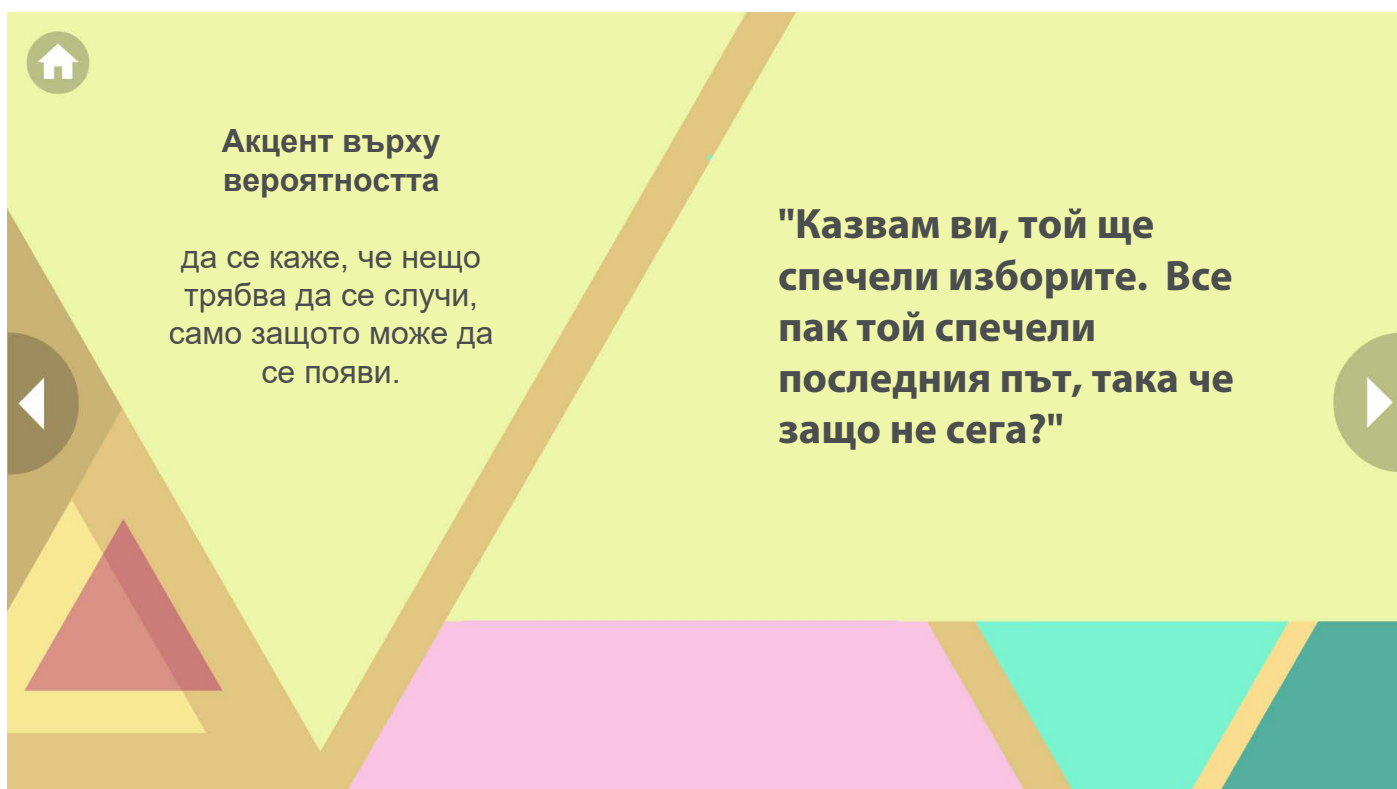
за налагане на
мнения и мисли чрез
ласкателство.

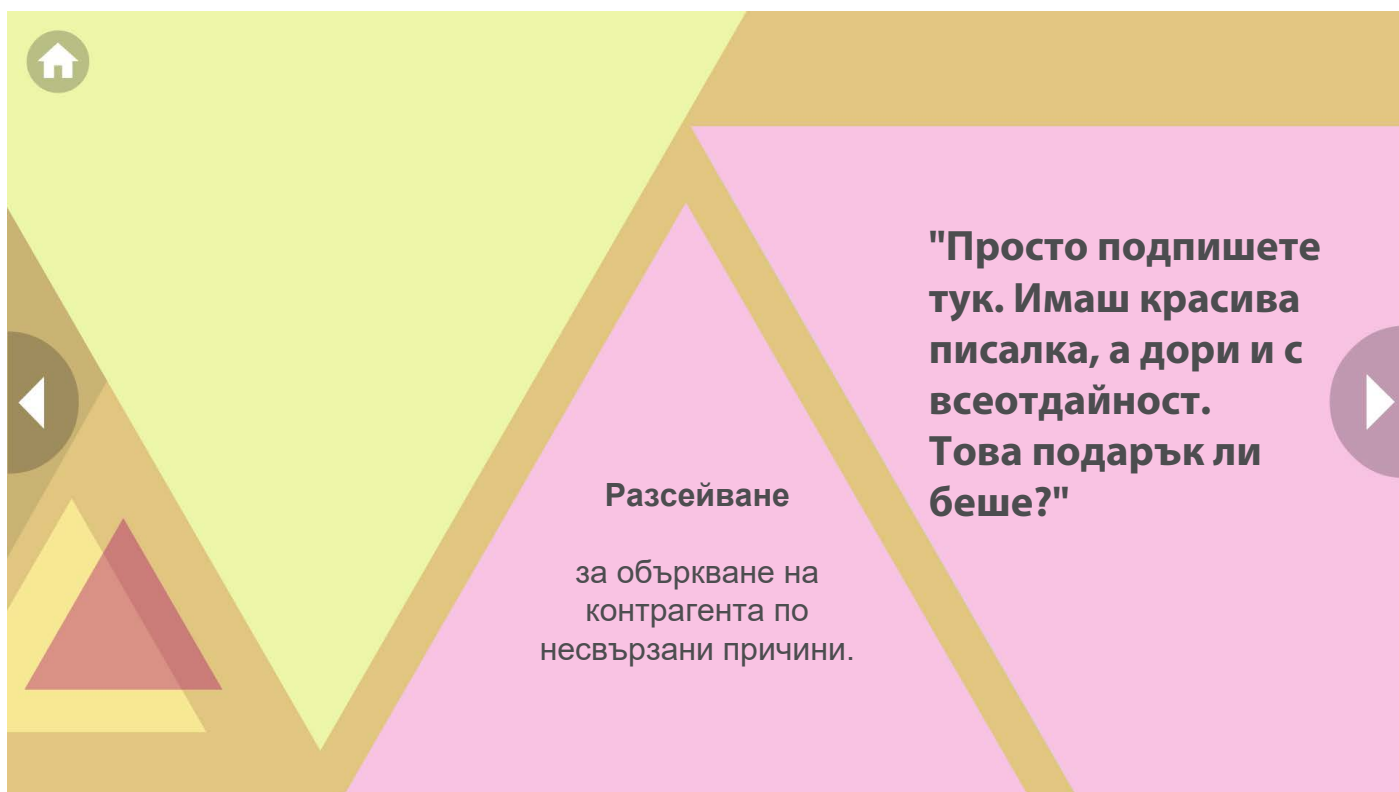
Конкретни примери за логически заблуждения III

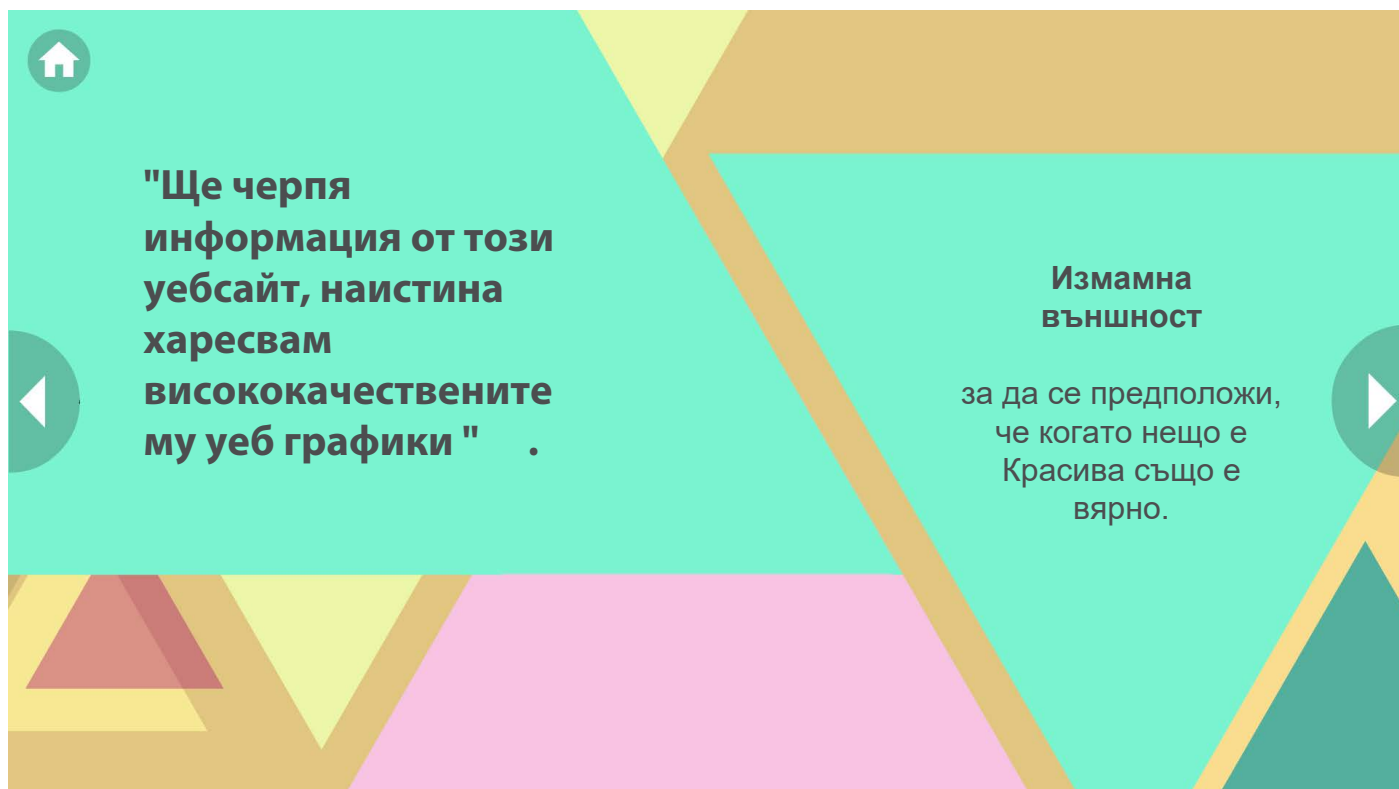
Акцент върху вероятността

Разсейване

Измамна външност

СЪВЕТ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ И ОБУЧЕНИЕ (Забавна игра за класа)

Подгответе извадка (например от политически дебат) за клас, в който има аргументативни фалове. Нека учениците открият какво извършват лекторите.

Учениците могат да търсят подобни видеоклипове за домашно и да ви ги изпратят. Мога да кажа две неща. С видео клиповете може да преминете в следващия клас. А там можете да се смеете, когато преглеждате тази тема.

Имаме още примери за логическо заблуждение, за да можете да практикувате.

"Ананасът не принадлежи на пицата. Никога не е бил слаган на пица, затова не разбирам тази иновация."

► **Акцент върху традицията** – да вярваме, че нещо е вярно само защото винаги е било направено по този начин.

"Всяко малко дете ще потвърди, че домати е зеленчук."

► **Акцент върху широкото мнение** – да се приеме, че изявлението е вярно, защото повечето хора вярват в него.

"Ако не си миеш зъбите, всички те ще почернеят и ще паднат."

► **Сплашване** — да се обосноват твърденията чрез страх.

"Друго предложение е да се създадат музикални вечери за старшите. Е, вече виждам как старшите танцуват и пеят."

► **Подигравки** — да представят аргументите на някой друг, така че да изглеждат нелепо.

"Ще напишеш ли вестника вместо мен? Наистина не мога да не изоставам. Аз се оглеждам за болната си баба и малка сестра и трябва да разхождаме кучето. Нямам представа как мога да се справя"

► **Възбуждащо състрадание** – да убедиш някого, съчувствайки ни.

"Модният модел е ужасно глупав. Знаеш ли... красивите хора не могат да бъдат умни."

► **Заедно затова** – да твърдим, че събитията, които се случват едновременно, трябва да са свързани.

"Всеки път, когато напишем тест по математика, започва да вали."

► **След това затова** – да приемем, че събитията, които се случват последователно, трябва да имат някаква връзка.

"Видях новата игрална клавиатура в акаунта в Instagram на тези GTA играчи. Вероятно ще бъде наистина страхотно, тъй като всеки играч добави поне 5 публикации за нея."

► **С изглед към обща причина** – да се поеме връзка между две явления, но да се игнорира обща причина.

► "Зеленчуците са здравословни, защото са добри за храносмилането. И понеже са добри за храносмилането, те са много здравословни."

Логически кръг — да се направи заключение, което е същото като някои от предишните аргументи.

"Залагам безуспешно същите числа вече две години, определено трябва да се окаже добре следващия месец."

► **Заблудата на Комарджията** — да вярваме, че минали случайни резултати ще повлияят на бъдещи случайни резултати.

"Томас и Габриела от 8 клас имат отлични резултати в училище. Преподаването в 8-ми клас ще бъде награда, наистина очаквам с нетърпение."

► **Композирайки** — да разчитаме на факта, че атрибут на частта също е атрибут на цялото.

"Този телевизор излъчва само глупави предавания, филмът днес също ще бъде лош."

► **Разделянето** – да се вярва, че атрибут на едно цяло също е атрибут на всяка от частите му.

"Това, което казва е глупаво. Не може да го разбере, защото е просто градинар."

► **Атака срещу човек** — да има резерви за лицето, а не за аргументите.

"Или ни го купуваш, или получаваш траш."

► **Грешната дилема** — да представим две решения като единственото възможно.

"Ако не си пишете домашното, ще получите F. Тогава не можеш да имаш 6 в училищния доклад, така че не очаквай да стигнеш до гимназията."

► **Хлъзгав наклон** — да се предположи, че една малка промяна ще предизвика верига от бедствия.

"Но нашият историк каза, че гранд е друго име за баба. Следователно то не принадлежи към изброените думи."

► **Акцент върху неподходящата власт** — да се прецени, че изявлението е вярно, защото то се твърди от експерт.

СЪВЕТ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ И ОБУЧЕНИЕ

Можете също така да работите не само в час с книга:
Илюстрирана книга с лоши Аргументи от Но Алмосауи.

Извод

Успешно завършихте урока по умения за критично мислене. Вие сте научили какво са логически заблуда и когнитивни грешки. Но по-важното е, че трябва да ги разпознавате на практика.

Ако разбирате примерите, вие сте на път да не бъдете лесно заблуден. Ако не, трябва малко повече практика. Този урок е пълен с примери. Минете през него отново и помислете за тях.

Също така покажете примерите на братя и сестри, родители или баби и дядовци. Дори много възрастни имат проблеми с разпознаването, че се дърпат наоколо.

Включихме този урок, за да можете да мислите критично дори в обществения живот и информацията, която получавате от различни източници.

Списък за четене

Amadeu Antonio Stiftung. (2018). *Was tun wenn mir Hate Speech in der Jugendarbeit begegnet??*. Web source: https://www.amadeu-antonio-stiftung.de/wp-content/uploads/2018/12/HateSpeech_Jugendarbeit.pdf

Bundeszentrale für politische Bildung. (2018). *Themenblätter im Unterricht* (Nr. 118). *Hate Speech*. Web source: <https://www.bpb.de/shop/lernen/themenblaetter/270493/hate-speech-gruppenbezogene-menschenfeindlichkeit-im-netz>

jugenschutz.net. (2017). *Vernetzter Hass. Wie Rechtsextreme im Social Web Jugendliche*.

Web source: https://www.jugenschutz.net/fileadmin/download/pdf/Broschuere_Vernetzter_Hass.pdf

e-Media project Consortium. (2021). *Handbook on Online Expression*. Web source: <https://all-digital.org/wp-content/uploads/2021/03/Media-Literacy-Booklet-Emedia-Project-Final-ENG-1.pdf>

e-Media project Consortium. (2021). *Handbook on Online Expression*. Web source: <https://all-digital.org/wp-content/uploads/2021/03/Media-Literacy-Booklet-Emedia-Project-Final-ENG-1.pdf>

Institut für Digitale Ethik. (2020). *Zehn Gebote der Digitalen Ethik – Flyer für Jugendliche*. Web source: https://www.klicksafe.de/fileadmin/media/documents/pdf/klicksafe_Materialien/Jugendliche/ZehnGebote_DigitaleEthik_Booklet.pdf

klicksafe/ KONFLIKT-KULTUR. (2019). *Was tun bei (Cyber)Mobbing? Systemische Intervention*. Web source: https://www.klicksafe.de/fileadmin/media/documents/pdf/klicksafe_Materialien/Lehrer_Allgemein/Was_tun_bei_Cybermobbing.pdf

klicksafe. (2017). *Spielregeln im Internet 1 – Durchblicken im Rechte Dschungel*. Web source: https://www.klicksafe.de/fileadmin/media/documents/pdf/klicksafe_Materialien/iRights_Themenreihe/Spielregeln_im_Internet_1.pdf

klicksafe/ Chaos macht Schule. (2020). *Datensatz – Datenschutz? Warum Datenschutz und Datensicherheit wichtig sind*. Web source: https://www.klicksafe.de/fileadmin/media/documents/pdf/klicksafe_Materialien/Lehrer_Allgemein/ks2go_DATENSCHATZ.pdf

klicksafe YouTube Kanal.

Web source: <https://www.youtube.com/user/klicksafegermany/videos>

Де̑ности

Активност: Обобщаване на теста (без правилни отговори)

Версия, за да могат учениците да печатат

Винаги избирай един правилен отговор. Това логическа заблуда ли е?

1. Експерти в престижен университет са разбрали как да използват копър за борба с грипа.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
2. Определено ще спечеля парите днес; най-накрая ще се изплати за мен, за да продължа да залагам същите числа
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
3. Правят страхотна пица, но това не означава, че ще имат отлични макаронени изделия.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
4. Все пак няма да се доверим на някой, който коментира толкова важно нещо в тениска на Омир Симпсън.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
5. Съгласен ли си? Не, дори не ми обяснявай причините си, безсмислено е.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
6. Като ям още две части шоколад, няма да затлъстя и да имам диабет веднага.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
7. Ако купим играч на такъв отличен футболен отбор, той със сигурност ще играе отлично.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
8. Просто не разбирам това математическо упражнение. Ще се опитам да помоля някой да ми го обясни.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда

9. Разбира се, вярно е, съседката ми каза, че няма да ме лъже.
1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
10. Фактът, че Милан ми изневери, не означава, че всички останали момчета са такива.
1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда

Активност: Обобщаване на теста (без правилни отговори)

Версия, за да могат учениците да печатат

Винаги избирай един правилен отговор. Това логическа заблуда ли е?

1. Експерти в престижен университет са разбрали как да използват копър за борба с грипа.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
2. Определено ще спечеля парите днес; най-накрая ще се изплати за мен, за да продължа да залагам същите числа.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
3. Правят страхотна пица, но това не означава, че ще имат отлични макаронени изделия.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
4. Все пак няма да се доверим на някой, който коментира толкова важно нещо в тениска на Омир Симпсън.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
5. Съгласен ли си? Не, дори не ми обяснявай причините си, безсмислено е.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
6. Като ям още две части шоколад, няма да затлъстя и да имам диабет веднага.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
7. Ако купим играч на такъв отличен футболен отбор, той със сигурност ще играе отлично.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда
8. Просто не разбирам това математическо упражнение. Ще се опитам да помоля някой да ми го обясни.
 1. това е логична заблуда
 2. не е логична заблуда

9. Разбира се, вярно е, съседката ми каза, че няма да ме лъже.
1. **това е логична заблуда**
 2. не е логична заблуда
10. Фактът, че Милан ми изневери, не означава, че всички останали момчета са такива.
1. това е логична заблуда
 2. **не е логична заблуда**

Дейност: Логическа заблуда и когнитивни изкривявания (без правилни отговори)

Версия, за да могат учениците да печатат

Що за логическа заблуда е това?

1. Г-н Сикора е градинар цял живот. Премести се преди няколко месеца. Наскоро новите му съседни откриха, че е бил в ареста като младеж. Сега участва в публична среща на общинския съвет, в която се обсъжда, наред с други неща, изсушената почва и в резултат на това честотата на косене на тревата в селото. Г-н Сикора е в полза на разфасоването на трева възможно най-малко и спори с опита си. Един от представителите на общината, директорът на голяма фирма, която извършва косене за общината, се впуска в спор с него, в който се опитва да убеди другите, като може би се доверява на верен член на този съвет, а не на престъпник, познат на никого.

- ▶ Ласкателство
- ▶ Сплашване
- ▶ Атака срещу човек

Помощ: Да има отношения за лицето, а не за аргументите

2. Водещ: И ще ни кажете ли колко печелите като youtuber?

Колко взе за показването на новия си гейминг стол в последното видео? Youtuber: Знаеш ли какво, това е доста сложно. Много хора мислят - хей, той просто прави видео и има много пари за това. Но не могат да видят какво има зад него. Това е много работа, която върша сам и ми отнема много време. Но хобито е мое, така че се радвам, че мога да направя нещо, на което се наслаждавам.

- ▶ Измамна визия
- ▶ Разсейване на вниманието
- ▶ Акцент върху традицията

Помощ: Объркайте противниковата страна по несвързани причини

Дейност: Логическа заблуда и КОГНИТИВНИ ИЗКРИВЯВАНИЯ (с правилни отговори)

Версия, за да могат учениците да печатат

Що за логическа заблуда е това?

1. Г-н Сикора е градинар цял живот. Премести се преди няколко месеца. Наскоро новите му съседни откриха, че е бил в ареста като младеж. Сега участва в публична среща на общинския съвет, в която се обсъжда, наред с други неща, изсушената почва и в резултат на това честотата на косене на тревата в селото. Г-н Сикора е в полза на разфасоването на трева възможно най-малко и спори с опита си. Един от представителите на общината, директорът на голяма фирма, която извършва косене за общината, се впуска в спор с него, в който се опитва да убеди другите, като може би се доверява на верен член на този съвет, а не на престъпник, познат на никого.

- ▶ Ласкателство
- ▶ Сплашване
- ▶ **Атака срещу човек**

Помощ: Да има отношения за лицето, а не за аргументите

2. Водещ: И ще ни кажете ли колко печелите като youtuber?
Колко взе за показването на новия си гейминг стол в последното видео? Youtuber: Знаеш ли какво, това е доста сложно. Много хора мислят - хей, той просто прави видео и има много пари за това. Но не могат да видят какво има зад него. Това е много работа, която върша сам и ми отнема много време. Но хобито е мое, така че се радвам, че мога да направя нещо, на което се наслаждавам.

- ▶ Измамна визия
- ▶ **Разсейване на вниманието**
- ▶ Акцент върху традицията

Помощ: Объркайте противниковата страна по несвързани причини

Препратки

Web

13 kognitivních omylů aneb jak si zkreslujeme realitu. *Mentem.cz* [online]. Brno: Mentem - brain training, 2016 (19 June 2021).

Available: <https://www.mentem.cz/blog/kognitivni-omyly/>

21 způsobů, jak využít kognitivní zkreslení ke zvýšení konverzí. *Ilincev.com* [online]. ilincev, © 2020 (4 May 2021).

Available: <https://www.ilincev.com/kognitivni-zkresleni>

Ali Almosawi: Ilustrovaná kniha argumentačních klamů. *Archetypal.cz* [online]. Brno: Archetypal, 2016 (17 August 2021).

Available: <https://archetypal.cz/2016/ilustrovana-kniha-argumentacnich-klamu/>

Argumentační fauly. *Bezfaulu.net* [online]. Bezfaulu, © 2019 (9 July 2021).

Available: <https://bezfaulu.net/argumentacni-fauly/>

Argumentační fauly. *Obcanskevzdelavani.cz* [online]. Praha: COV, FHS UK, © 2021 (25 May 2021). Available: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/work/ke-stazeni/argumentacni-fauly-A4-barva.pdf>

Argumentační fauly: Jak nenaletět na řečnické triky. *Manipulatori.cz* [online]. Praha: Manipulátoři.cz, 2015 (29 June 2021).

Available: <https://manipulatori.cz/argumentacni-fauly/>

Doporučené očekávané výstupy jako metodická podpora pro začleňování průřezových témat do švp a výuky. *Nuv.cz* [online]. Praha: NPI ČR, © 2011–2021 (15 July 2021). Available: <http://www.nuv.cz/vystupy/doporucene-ocekavane-vystupy-1>

KOTVENÍ. *Bezfaulu.net* [online]. Bez faulu, © 2019 (13 May 2021).

Available: <https://bezfaulu.net/kognitivni-zkresleni/kotveni/>

Podpora pro výuku průřezových témat v základních školách. *Digifolio.rvp.cz* [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2015 (21 July 2021).

Available: <https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=70994&view=3251>

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO GYMNÁZIA. *nuv.cz* [online], 2020 (5 May 2021). Available: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

RÉTORIKA PROPAGANDY. *Bezfaulu.net* [online]. Brno: BURÝŠEK, 2019 (3 August 2021). Available: <https://bezfaulu.net/clanky/o-manipulaci/retorika-propagandy/>

Stock snímky, obrázky bez autorských poplatků, ilustrace a videa - *iStock* [online]. Calgary: Getty Images, © 2020 (21 July 2021). Available: <https://www.istockphoto.com>